
Informe sobre *les Covetes del Mercat*, de l'Església de Sant Joan del Mercat de València

Autor: Comissió Promoció Cultural
Aprovació: Ple 27 febrer 2012

Objecte

Diverses vegades des de la seua creació el Consell Valencià de Cultura ha mostrat un interès particular en les popularment conegudes com a Covetes de Sant Joan de la parròquia dels Sants Joans, o de Sant Joan del Mercat, de València, covetes o botiguetes semisubterrànies construïdes davall de la terrassa de la façana barroca del temple, de cara a la plaça del Mercat.

Sobre l'estat de conservació d'estes construccions singulars el Consell Valencià de Cultura ja havia expressat la seua preocupació en ocasions anteriors, però, a parer de la comissió, ara es dóna la circumstància agreujant que en els últims mesos s'hi ha pogut apreciar un deteriorament més greu i que fa aconsellable tornar sobre la qüestió. Així és com, en novembre de 2011, el Consell va encarregar a la seua Comissió de Promoció Cultural l'elaboració d'un nou document.

Antecedents

A principis del segle XVIII, la parròquia dels Sants Joans va voler embellir la façana amb la qual abans havia cobert la traça gòtica de la seua capçalera, i en va encarregar una de nova, de línies barroques, perquè "desijaba embellir, i adornar la paret de la sua Esglesia, que fa cara a la plaça del Mercat" (1). Es van obrir dos portes i es va construir l'esmentada façana, coronada per estàtues de sants i adornada amb un rellotge de campanar. El popular *Pardal de Sant Joan*, amb els símbols de l'evangelista en el bec, domina l'estructura.

Al peu de l'església, i atés que es tractava d'embellir una plaça central de la ciutat, on habitualment es produïen festes i celebracions –des de corregudes de bous a actes de fe, des de processons solemnes a recepcions reials—la parròquia es va determinar a construir una terrassa-tribuna, elevada sobre la mateixa plaça.

Precisament per a garantir aquella elevació, es va idear que l'esmentada terrassa, les obres de la qual es van contractar el 2 d'agost de 1700, albergara en la seua part baixa unes llongetes o covetes que tingueren finalitat comercial i donaren rendiment econòmic a la parròquia.

L'obra va ser ràpida, perquè apareix ja en els plànols del pare Tosca de 1704. I es va convertir en una original peça arquitectònica, perquè només l'església de San Felipe el Real de Madrid, ja desapareguda, tenia una instal·lació semblant.

Objecte de diverses reformes, d'embelliment amb portes enreixades (1713), les *Covetes*, per la seua vocació comercial, passaren a ser patrimoni sentimental i cultural de la ciutat i s'inseriren en el paisatge i la vida de la seua plaça més popular, la del Mercat. En l'actualitat, l'àmbit té la mateixa protecció patrimonial que l'església mateixa.

Característiques generals

Les Covetes del Mercat són de propietat privada. Les desamortitzacions empreses a Espanya durant el segle XIX van fer que el bé eclesiàstic passara a mans privades, i així continua. És així com, en l'actualitat, estos espais, estrets i allargats, estan en mans privades com qualsevol altre habitatge de la ciutat. Segons els testimonis recollits, els propietaris paguen regularment els seus impostos a l'Ajuntament i són molt zelosos de la seua propietat.

Excepcionalment, hi ha una coveta propietat de la parròquia. Anys arrere, la parròquia dels Sants Joans va rebre la propietat d'una *coveta* com a donació de Caja Madrid, entitat financera que va arribar a ser-ne propietària per l'execució d'una hipoteca. La propietat es va escripturar davant de notari. La parròquia va ordenar tapiar el local, per seguretat.

Usos de les covetes. La majoria d'elles estan tancades. Alguna s'usa com a magatzem de materials del mercat de segells de la Llonja. N'hi ha de tapiades. N'hi ha que mantenen portes i cadenats de quan eren botigues artesanes. Una d'elles sol obrir per Falles i és usada com a centre de reunió i festa.

Posició oficial. Fins on arriba el nostre coneixement de la qüestió, no hi ha cap projecte, ni pla d'acció o conservació per a les Covetes del Mercat, ni en la Conselleria de Cultura, Direcció General de Patrimoni, ni en la Conselleria d'Obres Públiques, ni tampoc en la delegació municipal de Cultura.

Ús de la terrassa superior. Es dóna la circumstància que la terrassa superior és utilitzada almenys dos vegades l'any: durant la festa de Sant Vicent Ferrer s'hi instal·la el tradicional altar, i durant la festa de Sant Joan s'utilitza, després de la celebració d'un concert en la parròquia, per a atendre els músics i obsequiar-los amb un vi d'honor. En algunes rares ocasions la parròquia ha usat la terrassa, que és de la seua propietat, per a este tipus de celebracions.

En la zona funciona una Associació Cultural de Sant Joan del Mercat, que usa el nom de la parròquia però n'és independent. La presidix el sagristà, José Luis Izquierdo Vidal. L'associació ha promogut diversos concerts de músics amateurs i projecta la formació d'una orquestra.

Conclusions

1.- Atés que l'Església de Sant Joan del Mercat és Monumento Nacional, la seua declaració no afecta únicament la fàbrica de l'edifici sinó també el seu entorn, i més quan està influït per l'entorn de la Llonja, que és un edifici Patrimoni de la Humanitat. Esta circumstància obliga a remodelar tot l'entorn, perquè en cas contrari podria veure's afectada la vigència d'estes declaracions.

2.- A més, el Consell Valencià de Cultura entén que les Covetes haurien d'estar en ús i ben restaurades, i que podrien tenir una activitat comercial artesanal i cultural d'acord amb l'entorn privilegiat on es troben.

3.- Estimulem els propietaris de les Covetes a aprofitar els avantatges que s'estan concedint en l'actualitat per a obrir negocis sense tràmits ni grans inversions i a emprendre iniciatives comercials i artesanes dignes en un lloc tan destacat de la ciutat.

4.- Instem a la Conselleria de Cultura i a l'Ajuntament de València que facen les gestions necessàries per a la recuperació de l'activitat artesanal i comercial de les Covetes de Sant Joan, com a millor manera de donar vida comercial, turística i cultural a la plaça del Mercat de València, un conjunt de qualitat excepcional perquè alberga tant la parròquia com el Mercat i la Llonja, Bé Cultural Patrimoni de la Humanitat.

5.- Instem a la Conselleria de Cultura, a l'Ajuntament i a l'Església catòlica a mantenir amb el màxim de zel, cada un dins de les seues competències, l'estat de conservació del conjunt format pel temple, la façana, la terrassa i les covetes, elements tots ells de primera qualitat dins del patrimoni de la ciutat.

6.- Este informe serà enviat a la Parròquia dels Sants Joans i el responsable de l'àrea de patrimoni de l'Arquebisbat de València.